

חידושי אגדה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

פסחים דף נ

שיעור א

מהרש"א ב"ב י:

כדברי שלמה י' עטרת זקנים בני צניס כו': שהיו אומרים אשרי יא' שבא לכאן ותלמודו בידו כו'. יש לפרש כי עיקר הלימוד ושנעשה צו רועם הוא הלימוד הנא מכמיצת יד יב' אשר על כן נקראו החכמים סופרים: ד"ע וחביריו משום הרוגי מלכות ותו לא כו'. ר"ל משום הרוגי

ט' סוכה דף נג ע"א. י' משלי יז, ו. יא' צריך להוסיף "מי". יב' בקיצור השל"ה עניני לימוד בשם מטה משה "כי תשמרם בבטנך" ר"ת כתב. יג' בדפו"ר "שיש". יד' לקמן דף

ישמח משה פרשת תצוה

על כן נ"ל דלא דבר כלל ברשעים כי לא דברה תורה במתים, רק משני כיתות צדיקים הנ"ל דבר, דהיינו הכת העוסקים במצות מעשיות, והכת השניה הלמידי חכמים הדבקים בה' ובתורתו תמיד, והנה צדיקים הנפטרים הם שוכני מעלה ועליונים יתקריזו, והחיים הם התחתונים, ואמר על כת הראשון בדרך המליצה עולם הפוך תחתונים למעלה ועליונים למטה, ר"ל שהחיים חשובין יותר מהמתים כמ"ש, ונמצא הסדר מהופך עליון למטה ותחתון למעלה, ואנן ר"ל התלמידי חכמים הדבקים בה' ובתורתו, כדאיתנין הכא הכי נמי איתנו התם דהיינו עליונים למעלה ותחתונים למטה, דבהם גדולים הצדיקים במיתתן יותר, וזה נכון בס"ד.

והנה אמרו רז"ל (שבת ל' ע"א) כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות, שנאמר (תהלים פח ו) במתים חפשי, עד כאן. והנה זה הוא בכל המצות מעשיות דהיום לעשות ולא למחר (עירובין כ"ב ע"א), אבל הדבקים בו ית' לא ישולל מהם הדבקות לאחר מותם, ואדרבה מתגדל ומתחזק ביתר שאת ויתר עז כיון שהוסר מסך המבדיל הגשמית וה' הוא נחלתם, וזה מבואר בתכלית הביאור בספרי החכמים הקדושים ומובן מאליו, **והיוצא** מזה, שהצדיקים שמכת הראשון נעדר מהם שם צדיקים לאחר מותם בעצם, רק שנקראו כן על שם העבר, מה שאין כן הצדיקים שמכת השניה, אין נעדר מהם שם צדיקים בעצם לאחר מותם, כי עדיין בצדקתם עומדים, והוא נכון ואמת בעזרת ה'.